

विद्या भवन बालिका विद्यापीठ

शक्ति उत्थान आश्रम लखीसराय

विषय संस्कृत दिनांक 04-07-2021

वर्ग अष्टम शिक्षक -राजेश कुमार पाण्डेय

एन० सी० ई० आर० टी० पर आधारित

षष्ठः पाठः

शब्दकोश (Dictionary)

अप्रतिमः	अतुलनीय	Incomparable	निष्कासितवान्	निकाल दिया	Exiled (banished)
अन्वेष्टुम्	ढूँढने के लिए	To search for	अङ्गे	गोद में	In lap
द्वे खण्डे	दो टुकड़े	Two pieces	नाम्ना	नाम से	By the name
अर्धम्	आधा	Half	कृष्णवर्णः	काला रंग	Black coloured
स्वकीयानुभवेन	अपने अनुभव से	By self experience	स्थूलौष्ठः	मोटे होंठ वाला	Thick lipped
कुरूपः	बदसूरत	Ugly	दीर्घशिखः	लंबी चोटी वाला	With long lock hair on head
खल्वाटः	गंजा सिर	Bald head			
भन्त्स्यामि	बाँधूँगा	Will tie			
नई धातुएँ					
अनु+इष्	खोजना	To search	निः+कस्	निकालना	To exile
नश्	नाश करना	To destroy			
सन्धियुक्त शब्द					
सैव	= सा+एव		नामैकः	= नाम+एकः	
अधुनापि	= अधुना+अपि		स्वकीयानुभवेन	= स्वकीय+अनुभवेन	
प्रत्यययुक्त शब्द					
ज्ञातुम्	= ज्ञा+तुमुन्		निष्कासितवान्	= निः+कस्+क्तवतु	
अन्वेष्टुम्	= अनु+इष्+तुमुन्		निर्गतः	= निर्+गम्+क्त	
पतित्वा	= पत्+क्त्वा		विवदमाने	= वि+वद्+शानच्	
वीक्ष्य	= वि+ईक्ष्+ल्यप्		अपमानितम्	= अप+मन्+क्त	
स्थितवान्	= स्था+क्तवतु		क्रुद्धः	= क्रुध्+क्त	
स्तब्धः	= स्तंभ्+क्त		नष्टवान्	= नश्+क्तवतु	

अभ्यासाः (Exercises)

1. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य उचित विकल्पं चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत-
रेखांकित पदों के आधार पर उचित विकल्प चुनकर प्रश्न निर्माण कीजिए-

Choose the correct option on the basis of the underlined words and frame the questions.

(i) नृपः चाणक्यः बुद्धिकौशले अप्रतिमः आसीत्।

(क) कः

(ख) कथम्

(ग) कीदृशः

(ii) नृपः नन्दः चाणक्यं सभायाः बहिः निष्कासितवान्।

(क) कुतः

(ख) कुत्र

(ग) कस्य

(iii) एकस्याः अङ्के एकः शिशुः आसीत्।

(क) काः

(ख) कस्याः

(ग) कुत्र

(iv) चन्द्रगुप्तः चाणक्यस्य सहायतया नन्दम् नष्टवान्।

(क) कः

(ख) कम्

(ग) किम्

(v) चाणक्यः स्वकीयानुभवेन 'अर्थशास्त्रम्' नाम पुस्तकम् अलिखत्।

(क) कया

(ख) केन

(ग) काभिः

2. एकपदेन उत्तरत-

एक पद में उत्तर दीजिए-

Answer in one word.

(i) नन्दः कस्य देशस्य नृपः आसीत्?

.....

(ii) नन्दः कं सभायाः बहिः निष्कासितवान्?

.....

(iii) मार्गे चाणक्यः कीदृशं बालकम् अपश्यत्?

.....

(iv) चन्द्रगुप्तः कुत्र शिक्षाम् अलभत?

.....

(v) चाणक्यः किं नाम पुस्तकम् अलिखत्?

.....

